

SDÜ AKADEMİK KENDİLEŞME RAPORU

ARAŞTIRMA ve YENİLİKÇİLİK DİREKTÖRLÜĞÜ

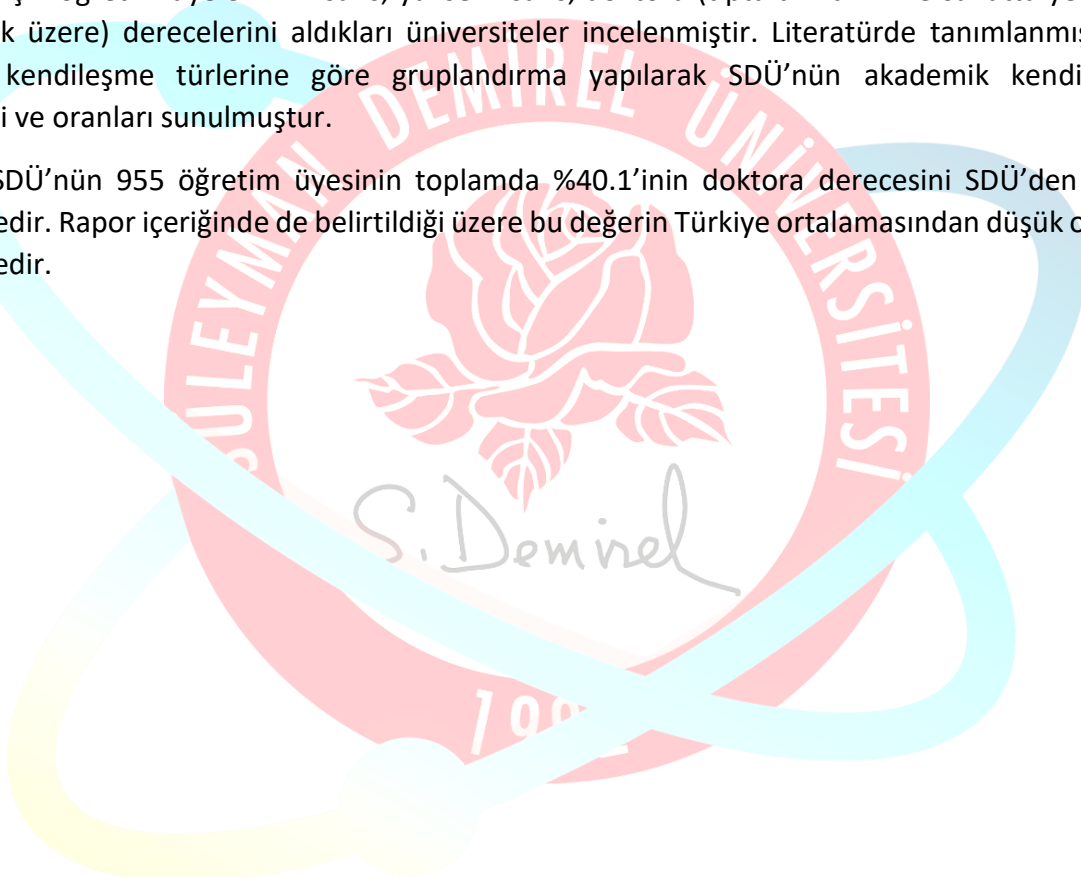
Ekim, 2022

Giriş

Akademik kendileşme, üniversitelerin kendi mezunlarını öğretim üyesi olarak istihdam etmesi olarak tanımlanmaktadır¹. Akademik kendileşme, öğretim üyelerinin herhangi bir dereceden (lisans, yüksek lisans veya doktora) mezuniyetinin görev yaptığı üniversite ile aynı olması olarak değerlendirilebilmekle birlikte genellikle akademik kendileşme, öğretim üyelerinin doktora derecelerini aldıkları üniversitede istihdam edilmeleri olarak tanımlanmaktadır².

Bu raporda Süleyman Demirel Üniversitesi'nin (SDÜ) akademik kendileşme durumunu analiz edebilmek için öğretim üyelerinin lisans, yüksek lisans, doktora (tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlilik dahil olmak üzere) derecelerini aldıkları üniversiteler incelenmiştir. Literatürde tanımlanmış olan akademik kendileşme türlerine göre gruplandırma yapılarak SDÜ'nün akademik kendileşme kategorileri ve oranları sunulmuştur.

Raporda, SDÜ'nün 955 öğretim üyesinin toplamda %40.1'inin doktora derecesini SDÜ'den aldığı görülmektedir. Rapor içeriğinde de belirtildiği üzere bu değer Türkiye ortalamasından düşük olduğu görülmektedir.

¹ Gorelova, O., & Lovakov, A. (2016). Academic inbreeding and research productivity of Russian faculty members. *Tertiary Education and Management*, 22(2), 149–170.

² Blau, P. M. (1994). *The organization of academic work*. New York: John Wiley & Sons.

1. SDÜ Öğretim Üyelerinin Doktora Mezuniyetlerine Genel Bakış

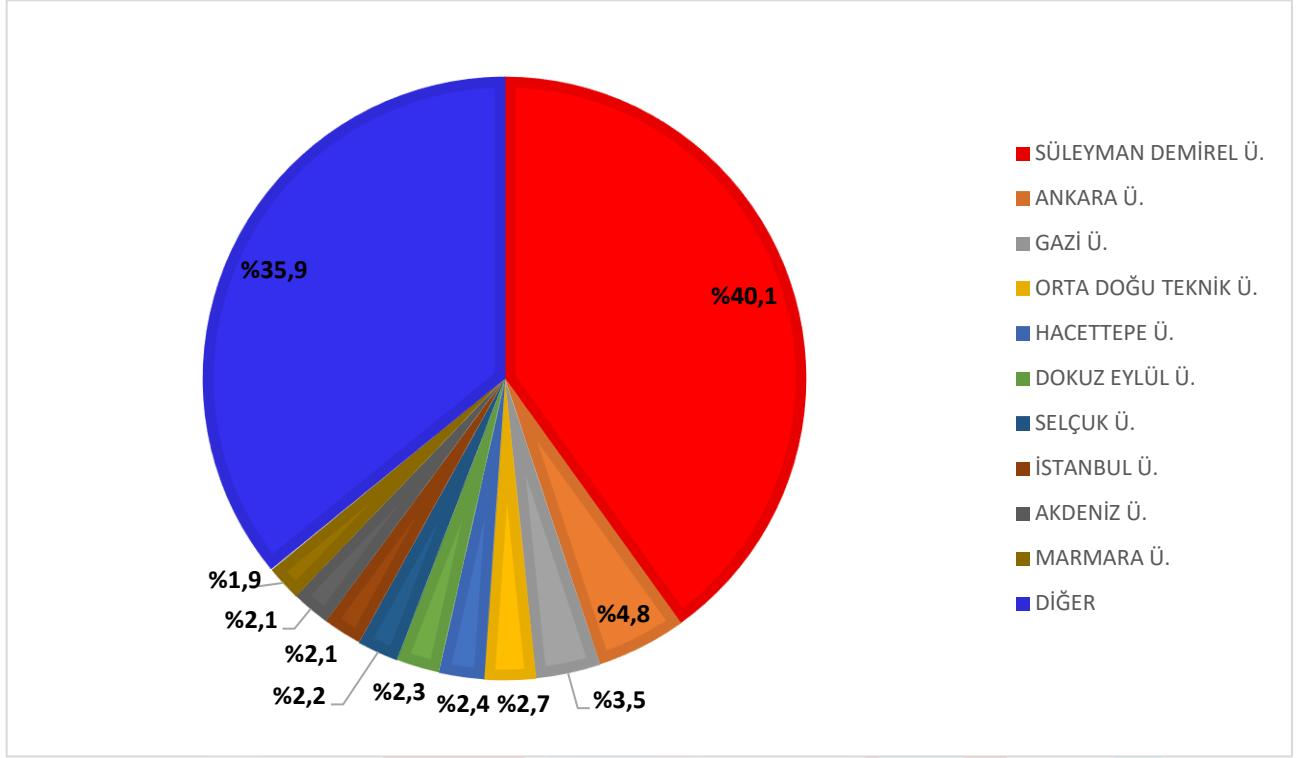
Ekim 2022 itibarıyla SDÜ’de toplam 955 öğretim üyesi kadrolu olarak görev yapmaktadır. Öğretim üyelerinin unvanlarına ve doktora derecesini aldıkları üniversitelere göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: SDÜ Öğretim Üyelerinin Doktora Mezunu oldukları üniversitelere göre dağılımları

Üniversiteler	Doktor Öğretim Üyesi	Doçent	Profesör	Genel Toplam
SÜLEYMAN DEMİREL Ü.	173	123	87	383
ANKARA Ü.	10	11	25	46
GAZİ Ü.	17	6	10	33
ORTA DOĞU TEKNİK Ü.	10	9	7	26
HACETTEPE Ü.	11	3	9	23
DOKUZ EYLÜL Ü.	2	5	15	22
SELÇUK Ü.	4	4	13	21
İSTANBUL Ü.	6	4	10	20
AKDENİZ Ü.	13	3	4	20
MARMARA Ü.	6	6	6	18
EGE Ü.	5	4	6	15
İSTANBUL TEKNİK Ü.	4	3	6	13
ATATÜRK Ü.	1	3	8	12
ERCIYES Ü.	2	3	5	10
SAKARYA Ü.	4	2	4	10
YILDIZ TEKNİK Ü.	4	2	4	10
ANADOLU Ü.	4	3	1	8
ULUDAĞ Ü.	6		1	7
ÇUKUROVA Ü.	2	2	2	6
MANİSA CELÂL BAYAR Ü.	3	2	1	6
PAMUKKALE Ü.	4	2		6
İNÖNÜ Ü.	2	1	2	5
AFYON KOCATEPE Ü.	2	2	1	5
FIRAT Ü.			4	4
KARADENİZ TEKNİK Ü.	1		3	4
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY Ü.	4			4
KÜTAHYA DUMLUPINAR Ü.	1		2	3
ONDOKUZ MAYIS Ü.	1		2	3
NECMETTİN ERBAKAN Ü.		3		3
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ Ü.			2	2
GAZİANTEP Ü.	1		1	2
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT Ü.	1	1		2
MUĞLA SITKI KOÇMAN Ü.	1	1		2
BALIKESİR Ü.	2			2
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ			1	1
YÜZÜNCÜ YIL Ü.			1	1
BARTIN Ü.		1		1
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLARA Ü.		1		1
HALIÇ Ü.	1			1
İSTANBUL KÜLTÜR Ü.	1			1
İSTANBUL MEDİPOL Ü.	1			1
KARA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI	1			1
KIRIKKALE Ü.	1			1
MERSİN Ü.	1			1
ZONGULDAK KARAELEMAS Ü.	1			1
TIPTA UZMANLIK (SDÜ HARIÇ)	48	19	68	135
YURT DIŞI Ü.	18	6	29	53
GENEL TOPLAM	380	235	340	955

SDÜ’de görev yapan 955 Öğretim Üyesi arasından 383 (%40.1) Öğretim Üyesinin doktora derecesini SDÜ’den aldığı görülmektedir. Öğretim üyelerinin SDÜ’den sonra en fazla doktora mezunu oldukları üniversiteler; Ankara Üniversitesi (%4.8), Gazi Üniversitesi (%3.5), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (%2.7), Hacettepe Üniversitesi (%2.4), Dokuz Eylül Üniversitesi (%2.3), Selçuk Üniversitesi (%2.2), İstanbul Üniversitesi (%2.1), Akdeniz Üniversitesi (%2.1) ve Marmara Üniversitesi (%1.9) olarak görülmektedir. Öğretim üyelerinin doktora derecesi aldığı üniversitelere göre dağılımı Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: SDÜ Öğretim Üyelerinin En Fazla Doktora Derecesi Aldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Doktora derecesini SDÜ’den alan öğretim üyelerinin görev yaptıkları birimlere göre dağılımı Şekil 2’de sunulmuştur.

2. SDÜ Akademik Kendileşme Değerleri

Akademik kendileşmeye ilişkin, öğretim üyelerinin doktora derecesini aldıkları üniversitelerde görev yapma oranının yanı sıra lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerinin her üçünün veya bu derecelerden herhangi ikisinin görev yapılan üniversitelerden alınması da göz önünde bulundurulmaktadır. Tablo 2, Türkiye’de akademik kendileşmeye ilişkin göstergelere göre devlet, vakıf ve toplam bütün üniversitelere göre dağılımları ve SDÜ’nün karşılaştırmasını içermektedir.

Tablo 2: Türkiye’deki Üniversitelerde Akademik Kendileşme Sayıları ve Oranları³ ile SDÜ Karşılaştırması

Akademik Kendileşme Türü	Üniversite Türü	Akademik Kendileşme	Oran %	Akademik Kendileşme Dışı	Oran %	Toplam	Oran %
L, YL ve Dr* Derecelerinin Her Üçü ile Görev Kadrosu Aynı Üniversite	Devlet Ü.	16,452	22,46	56,796	77,54	73,248	100
	Vakıf Ü.	347	2,33	14,567	97,67	14,914	100
	Toplam	16,799	19,05	71,363	80,95	88,162	100
	SDÜ	141	14,76	814	85,24	955	100
Dr Derecesi ile Görev Kadrosu Aynı Üniversite	Devlet Ü.	30,383	41,48	42,865	58,52	73,248	100
	Vakıf Ü.	628	4,21	14,286	95,79	14,914	100
	Toplam	31,011	35,18	57,151	64,82	88,162	100
	SDÜ	242	25,34	713	74,66	955	100
L ve YL Derecesinden En Az Biri ile Görev Kadrosu Aynı Üniversite	Devlet Ü.	40,191	54,87	33,057	45,13	73,248	100
	Vakıf Ü.	965	6,47	13,949	93,53	14,914	100
	Toplam	41,156	46,68	47,006	53,32	88,162	100
	SDÜ	219	22,93	736	77,07	955	100

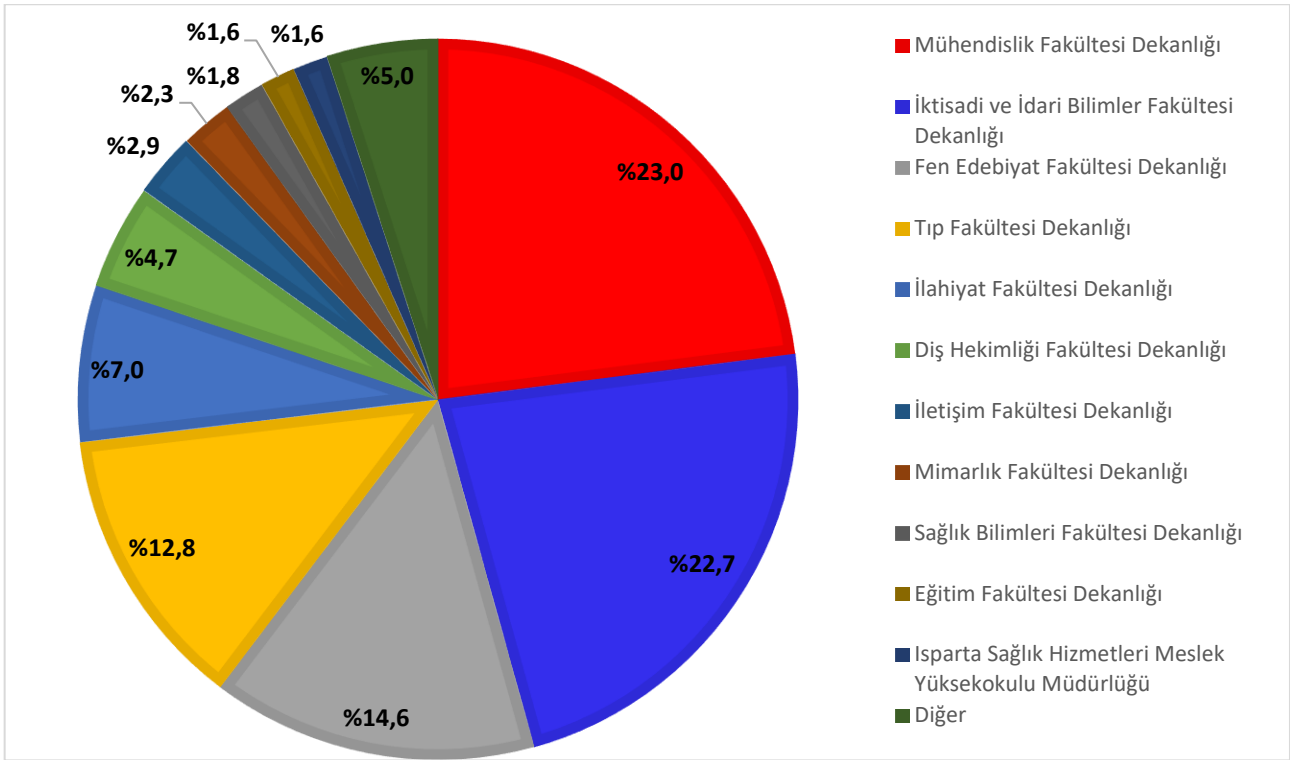
*L: Lisans, YL: Yüksek Lisans ve Dr: Doktora

Akademik kendileşme oranları incelendiğinde, Tablo 2’ye göre SDÜ öğretim üyelerinin %14.76’sı lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin her üçünü de SDÜ’de tamamlamıştır. Türkiye geneline bakıldığında bu oran %19.05, devlet üniversiteleri özelinde ise %22.46 olarak belirlenmiştir. Bu değerler incelendiğinde SDÜ’nün akademik kendileşme oranının Türkiye ortalamasından daha düşük olduğu görülmektedir. Doktora derecesini SDÜ’den alan öğretim üyesi oranı ise %25.34 olarak hesaplanmıştır. Yine Türkiye ortalaması %35.18, devlet üniversitelerinin ortalamasının ise %41.48 olduğu değerlendirildiğinde SDÜ’nün akademik kendileşme oranının Türkiye ortalamasından düşük olduğu görülmektedir. Tablo 2’de akademik kendileşme oranları hesaplanırken her bir öğretim üyesi yalnız bir kategoride yer almıştır. Bu durum dikkate alındığında, aynı personelin farklı gruplarda tekrar değerlendirilmediği bilinmelidir. Öğretim üyelerinin birden fazla kategoride yer alabileceği değerlendirildiğinde Türkiye genelinde doktora derecesini kadrosunun bulunduğu üniversitede alan öğretim üyelerinin oranı ortalama %54.23 iken (doktora derecesi ile görev kadrosu aynı üniversite olanların oranı + lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerinin her üçü ile görev kadrosu aynı üniversite olanların oranı) bu oran devlet üniversiteleri özelinde ortalama %63.94’e kadar yükselmektedir. SDÜ’de ise bu oran %40.1 olarak gerçekleşmiştir. SDÜ’de akademik kendileşmenin gerek devlet üniversiteleri gerek toplamda bütün üniversiteler dikkate alındığında Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

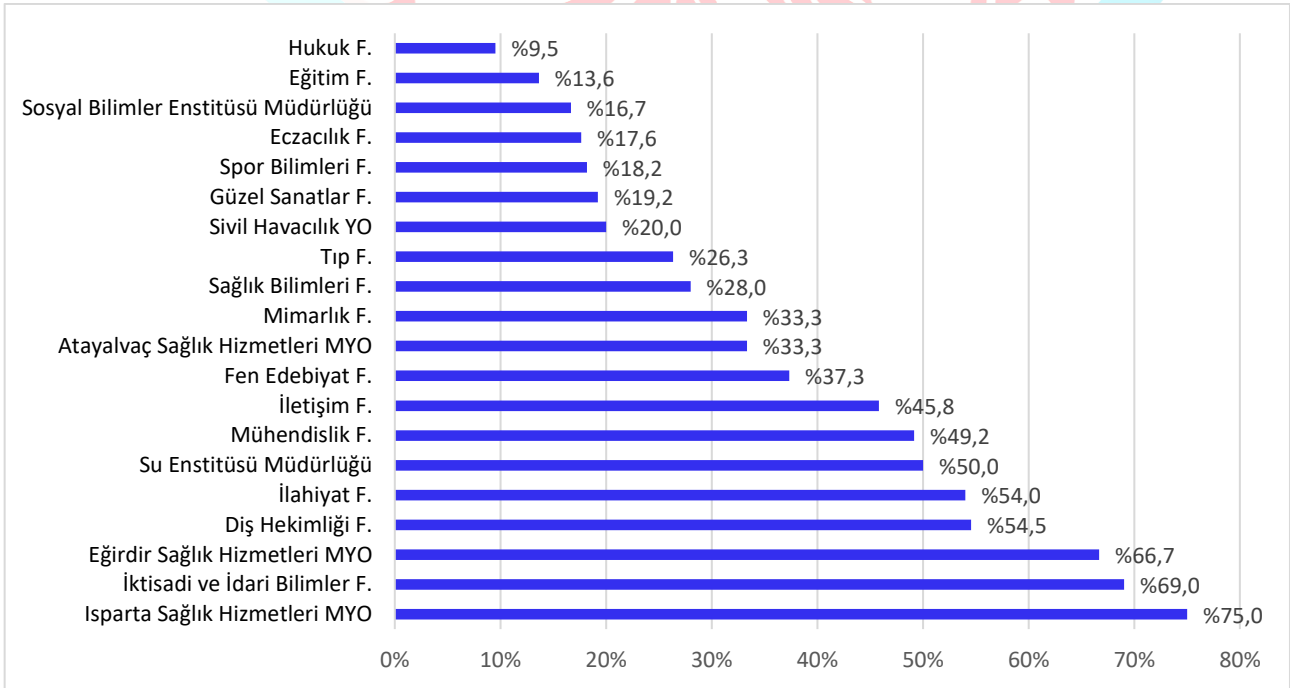
3. Doktora Derecesine Göre SDÜ’de Birimlerin Akademik Kendileşme Analizi

Doktora derecesini SDÜ’den alan öğretim üyelerinin görev yaptıkları birimlere göre dağılımında %23 pay ile Mühendislik Fakültesi ilk sırada yer almaktadır. Mühendislik Fakültesini %22.7 pay ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, %14.6 pay ile Fen Edebiyat Fakültesi takip ederken %12.8 pay ile Tıp Fakültesi takip etmektedir.

³ Karadag, E., & Ciftci, S. K. (2022). Deepening the Effects of the Academic Inbreeding: Its Impact on Individual and Institutional Research Productivity. Research in Higher Education, 1-22.

Şekil 2: Doktora Derecesini SDÜ’den Alan Öğretim Üyelerinin Görev Yaptıkları Birimlere Göre Dağılımı
Birimlerde görev yapan öğretim üyesi sayısına göre SDÜ doktora mezunu öğretim üyelerinin oransal dağılımı Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3: Doktora Derecesini SDÜ’den Alan Öğretim Üyelerinin Görev Yaptıkları Birimlerdeki Toplam Öğretim Üyelerine Oranı

Birimlerdeki toplam öğretim üyeleri içinde doktora derecesini SDÜ’den alan öğretim üyelerinin oranı incelendiğinden en yüksek oranların Isparta Sağlık Hizmetleri MYO’da (%75) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde (%69) olduğu görülmektedir. Daha sonra Eğirdir MYO (66.7), Diş Hekimliği Fakültesi (%54.5), İlahiyat (%54), Su Enstitüsü (%50), Mühendislik Fakültesi (%49.2), ve İletişim

Fakültesi (%45.8) toplam öğretim üyesi içerisinde doktora derecesini SDÜ'den alan öğretim üyesi paylarının yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç

Akademik kendileşme, üniversitelerin araştırma ve yayın performansı, akademik hareketlilik ve çeşitlilik gibi birçok farklı konu üzerindeki etkisi ve oluşturabileceği olumlu ve olumsuz sonuçlar önemli bir tartışma konusunu oluşturmaktadır. Birçok köklü ve prestijli üniversite kendi mezunlarının en iyi mezunlardan olduğu görüşüyle ve kurum kültürüne aşina olmalarının ve uyum sağlama sürecinin dışarda gelecek kişilerinkinden daha kısa olması beklentisiyle kendi mezunlarını istihdam etmeyi tercih edebilmektedir. Üniversitelerin kendi mezunlarını işe almaları zaman ve enerjiden tasarruf sağlayacağı gibi finansal olarak da daha etkin olabilmektedir. Ayrıca coğrafi konum olarak daha uzak veya dezavantajlı bölgelerde yer alan üniversitelerin öğretim üyesi aday havuzu daha kısıtlı kalabilmekte ve bu durum kendi mezunlarını istihdam etme eğilimlerini artırmaktadır⁴. Ancak farklı üniversitelerden mezun adayların üniversitelerde istihdam edilmesi, çeşitliliğin artırılması, yeni ve farklı bakış açılarının gelişmesini sağlamada önemli bir yer teşkil eder. Bu nedenle, akademik kendileşmenin yüksek seviyelerde olmasının üniversitelerin araştırma başarısını negatif etkilediği tartışılmaktadır.

Akademik kendileşmenin, bilimsel yaratıcılık, bilimsel üretimi köreltmesinin yanı sıra bilgi paylaşımını ve fakülte üyelerinin akademik hareketliliğini azalttığı ileri sürülmüştür⁵. Bunun yanı sıra bazı araştırmalar, akademik kendileşme yoluyla istihdam edilen öğretim üyelerinin h-endeks oranlarının bu yolla istihdam edilmeyen, farklı üniversitelerden istihdam edilen öğretim üyelerine göre daha düşük olduğuna işaret etmektedir⁶. Bütün bu koşullar değerlendirildiğinde, akademik kendileşmenin üniversitelerde dikkatle takip edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

SDÜ'de, 2022 yılı Ekim ayı itibarıyla 955 öğretim üyesi görev yapmaktadır. Değerlendirmeler, lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerinin her üçünü de SDÜ'den alan öğretim üyelerinin oranının %14.76, doktora derecesini SDÜ'den alan öğretim üyelerinin oranının %25.34 olduğunu göstermiştir. Bütün doktora mezunlarının oranı dikkate alındığında, SDÜ'de görev yapan öğretim üyelerinin %40.1'inin doktora derecesini SDÜ'den aldığı görülmektedir. Karadağ ve Çiftçi'nin 2022 yılında Türkiye genelinde bütün üniversitelerle yürüttüğü akademik kendileşme çalışmasının sonuçlarıyla kıyaslandığında SDÜ'deki akademik kendileşme oranının (%40.1) Türkiye'deki üniversiteler ve devlet üniversitelerinin akademik kendileşme oranlarının (sırasıyla %54.23 ve %63.94) altında olduğu görülmektedir.

⁴ Balyer, A. ve Bakay, M. E. (2022). Academic inbreeding: A risk or benefit for universities? *Journal of Education and Learning*, 22(1), 147-158

⁵ Morichika, N., & Shibayama, S. (2015). Impact of inbreeding on scientific productivity: A case study of a Japanese university department. *Research Evaluation*, 24, 146-157

⁶ İnanç, Ö., & Tuncer, O. (2011). The effects of academic inbreeding on scientific effectiveness. *Scientometrics*, 88, 885-898